

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 30 april 1915 kl. 3 e. m.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av en av herrar Nilsson i Tånga och Thorsson väckt motion, nr 36, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående avskaffande av entreprenadsystemet vid lantbrevbäringens ordnande.

Närvarande: herrar von Sneidern, Winberg, Holm*), Widlund*), Modig, Lübeck*), Johansson i Trollhättan, Ericsson i Åtvidaberg, Svensson i Kompersmåla*) och Larsson i Kroken*).

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Uti en av herrar Nilsson i Tånga och Thorsson inom andra kammaren väckt motion, nr 36, som för förberedande behandling hänvisats till kammarens tredje tillfälliga utskott, hava motionärerna hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida icke det för lantbrevbäringens ordnande nu använda entreprenadsystemet må kunna avskaffas och ersättas med mera tidsenliga bestämmelser såväl i fråga om avlöningsförhållanden som tjänstgörings- och anställningsvillkor.

Till stöd för berörda hemställan hava motionärerna anført:

»Vid 1914 års första riksdag väcktes i andra kammaren av under-
tecknade motion angående avskaffande av det för lantbrevbäringens ord-
nande använda entreprenadsystemet, vilken motion dock icke kom under

Motionen.

prövning på grund av riksdagens upplösning. Vi tillåta oss därför att ånyo föra fram detta spörsmål.

För ombesörjande av postbefordran på landsbygden, där detta icke kan ske medelst järnväg, användas för utdelande av postförsändelser, brev m. m. lantbrevbärare, samt för ombesörjande av slutna post från en till annan postanstalt postförare.

Lantbrevbäraren har ett ganska komplicerat arbete. Han skall till allmänheten vid den linje han tillryggalägger utdela såväl vanliga som rekommenderade försändelser, paket intill viss vikt, tidningar m. m. och han skall dessutom från allmänheten mottaga samma slags försändelser, tidningsrekvisitioner med åtföljande penningar m. m. samt därjämte försälja frimärken och tömma brevlådor. Å vissa linjer finnas anställda så kallade lantbrevbärare av klass I, vilka ha en större befogenhet, såsom att beställa assurerade försändelser och postanvisningar intill 500 kronor, inkassera fordran m. m.

En del lantbrevbärare äro åkande och tillhandahålla då jämväl häst och åkdon. På senare tiden ha till dessa två kategorier tillkommit personer, som utföra så kallad förstadsbrevbäring, det vill säga sådana, som beställa vanliga postförsändelser inom tätare bebyggda samhällen, såsom villastäder, i större utkanter uppstående byggnadskomplex o. s. v.

Samtliga här nämnda funktionärer äro icke i någon mån anställda på stat, utan avlönas enligt kontrakt. Beträffande deras antagande finns i den för postdirektörerna gällande instruktionen endast stadgat följande: »Då kontrakt om postbefordran å landsväg (med åkande post, gångpost eller lantbrevbäring) blivit uppsagt och ny entreprenör anses böra antagas, har postdirektören att härför vidtaga nödiga åtgärder, jämlikt gällande bestämmelser angående statens upphandlings- och entreprenadväsende.»

Den lösa anställningen och densammans fullständiga karaktär av entreprenad illustreras ytterligare av följande bestämmelser i samma paragraf: »Även om uppsägning av kontrakt icke skett, äger postdirektören att, när billigare beting antages kunna erhållas, eller anledning eljest anses föreligga, försöksvis införskaffa anbud och, i förekommande fall, vidtaga de ytterligare åtgärder, som på postdirektören må ankomma.»

Det framgår med all önskvärd tydlighet härav, att det icke är meningen att taga den minsta hänsyn till ålder i tjänsten, lämplighet eller duglighet, utan endast till det billiga priset. Det finnes heller ingen bestämmelse angående kvalifikationer om att lantbrevbärare skall vara

myndig, äga god frejd samt vara skrivkunnig. Emellertid lärer, enligt vad vi inhämtat, fordringarna i avseende på skrivkunnigheten inte alltid vara så stora, utan är det endast prisbilligheten, som bestämmer antagandet. I en postal uppslagsbok angives såsom det enda, som kan diskvalificera en person vid antagandet som lantbrevbärare, att vara — låghalt.

Den ersättning, som utgår till lantbrevbäraren, är som följd härav synnerligen liten, varierande samt helt och hållet beroende på tillgång och efterfrågan, orisförhållandena m. m. Fattiga, utslitna arbetare såsom torpare och andra åtaga sig stundom en tung och lång landsvägspostföreling, som ofta tager större delen av dagen i anspråk och mot en ersättning av några kronor i månaden, ibland knappast en krona pr dag. Ersättningen kan räknas i ören för flera timmars arbete. Vi erinra om en lantbrevbärare, som för att åtkomma penningar tillgripit lösbrev. Vid rättegången upplystes, att han för en brevbäring, som tog så gott som hela hans arbetsdag i anspråk, åtnjutit en ersättning av 55 kr. i månaden, med vilket ersättningsbelopp han hade att försörja sig och en mycket stor familj. Den fattige lantbrevbärarens tragedi är glömd. Emellertid kvarstår detta förkastliga system, att locka arbetssökande att utbjuda sin arbetskraft på entreprenad till möjligast lägsta pris. Att det är ovärdigt ett statens verk att på sådant sätt tillgodogöra sig en billig arbetskraft, därom böra alla vara ense.

Ändamålet med denna motion är därför att fästa statsmyndigheternas uppmärksamhet på det, enligt vår uppfattning, föga tilltalande, staten ovärdiga sätt, på vilket lantbrevbärare anställas, samt som följd därav anställningens lösa beskaffenhet.

Vi tillåta oss i korthet anföra, vad vi kunnat inhämta angående motsvarande funktionärens förhållande i våra grannland Norge och Danmark.

Lantpostbuden i Norge.

Efter 1909 gälla följande bestämmelser:

Vid inträdande ledighet skall platsen som lantpostbud kungöras ledig *med den för linjen fastställda avlöningen*. Vid kungörelse om tillsättande av lantpostbud å linjen uppgives vad som bör bestämmas som lön. Kan det icke erhållas lämplig person för denna lön, skall postmästaren avgiva förslag om förhöjning av lönen, åtföljd av alla upplysningar, som erfordras för frågans bedömande. Likaledes skall länsman uttala sig om huruvida den föreslagna avlöningsförhöjningen kan anses

passande för linjen. Vid lantpostbuds begäran om löneförhöjning skall även postmästaren uttala sig därom, lämna upplysningar om korrespondensernas storlek m. m. samt även i detta fall uttalande av länsman. För att anhålla om löneförhöjning behöver tjänsten icke uppsägas.

Särskilda regler äro fastställda för avlöningen, och äro dessa regler antagna av stortinget 1909.

Lantpostbuden i Danmark.

De nu gällande avlöningarna fastställdes 1908 och äro indelade i fyra grupper. I varje grupp är fastställd en grundlön efter linjens längd och den vägsträcka, som tillryggalägges pr dag. Lönen i de fyra grupperna bestämmes av folkmängden inom respektiva orter exempelvis:

Köpenhamn—Fredriksberg. Lön pr år Linjer på 30 km. och däröver	Städer och stadsliknande orter med 2,000 invånare.	Med 1,000—2,000 invånare.	Övriga delar av landet.
960 kr.	912 kr.	864 kr.	800 kr.

Sedan blir avlöningen mindre på kortare linjer. Ålderstillägg uppnås vart 4:de år efter följande:

För lantpostbud, vars linje är 20 km. eller däröver, höjes lönen med 60 kr., mellan 15—20 km. med 45 kr. och kortare linjer med 30 kr. pr år. Dessa ålderstillägg erhållas 4 gånger, och högsta lön, som ett postbud kan uppnå, är 1,200 kr. pr år. Linjens längd fastställles av poststyrelsen. Då arbetet utföres i stadsliknande samhällen, motsvarar 70 minuters arbete en längd av 2¹/₂ km. Lantpostbuden äro icke statsanställda men äro berättigade till pension efter samma grunder som den fast anställda personalen. Såsom beklädnad erhålles rock och mössa.

Det synes härav, att man i våra grannländer insett det humana uti att anställa lantbrevbärare enligt uppgjorda principer och att giva dem en i viss mån fast anställning samt pension.

Frågan om fullkomlig statsanställning är, efter vad vi tro oss veta, på dagordningen i Danmark.

I vårt land har ingenting annat härutinnan åtgjorts, än att lantbrevbärare kunna erhålla ett *understöd efter 30 års anställning utgående*

med 50 procent av den senast fastställda avlöningen, detta dock under förutsättning av behövande omständigheter.

I vår tid, då man på alla områden av statsförvaltningen strävar att giva personalen en mera fast anställning, synes det oss vara välbetänkt, om staten såge till att även de funktionärer, varom här är fråga, erhöle en mera betryggad ställning. Som ett första steg härutinnan hava vi tänkt oss, att en avlöningsnorm skulle utarbetas i likhet med vad fallet är i Norge och Danmark, samt platserna skulle kungöras till ansökan lediga med angivande av avlöningen och därefter den mest kvalificerade antagas. Efter viss tid borde någon löneförhöjning tilldelas.

I det fall, då kompetent person icke kunde erhållas för den bestämda avlöningen, finge ett högre belopp utbetalas. Vi avse sålunda ett borttagande av utbudande på entreprenad.

Det kan måhända invändas, att vårt land är så glest befolkat, att lantbrevbärarne i flesta fall icke ha daglig sysselsättning, men en löneprincip kan i alla händelser fastställas, vilket exemplet från Norge visar.

Dessutom uppstå i allt större utsträckning tätare befolkade samhällen på landsbygden.

Även i de s. k. förstadssamhällena, i befolkningshänseende ofta jämförbara med städer, tillämpas för postbefordringen samma otidsenliga system. Postbefordringen inom sådana samhällen är också föremål för berättigade klagomål från befolkningens sida.»

Utskottet har över motionen inhämtat generalpoststyrelsens yttrande, som fogas härvid.

*Yttrande av
general-
poststyrelsen.*

Av detta yttrande framgår, att enligt generalpoststyrelsens uppfattning de förhållanden, under vilka lantbrevbäringen arbetar i Norge, äro i motsats mot vad som är fallet i Danmark, ganska likartade med dem i Sverige. Utskottet har därför tagit del av de uppgifter rörande lantbrevbäringens organisation i Norge, som nyligen på begäran lämnats generalpoststyrelsen av det norska departementet för de offentliga arbetena.

Utskottet.

Enligt vad dessa upplysningar giva vid handen, är i Norge lantbrevbärarnas eller, såsom de kallas, lantpostbudens avlöning och tjänstgöring högst olika i landets särskilda delar och å de särskilda postlinjerna. Beträffande de flesta linjerna gäller det, att vederbörande åtaga

sig postföringen för att därigenom erhålla en biinkomst. Turerna äro 1—6 i veckan. Ersättningen anpassas efter linjens längd, besvärlighet och postmängden ävensom använd tid. I regel uppgår ersättningen till 9 à 10 öre per tillryggalagd kilometer, men varierar i övrigt från 3 à 4 öre till 20 öre per kilometer. Sistnämnda belopp betalas i regel blott å linjer med åkande postbefordran samt å linjer, som, utgående från städer eller större trafikcentra, genomlöpa tätt bebyggda trakter. Liksom linjernas längd är högst olika, så är också den tid, som åtgår för turerna, högst olika och kan variera från 2—3 timmar till 2—3 dygn och ännu mer.

På grund av dessa högst olikartade förhållanden å de särskilda linjerna har man icke kunnat fastslå någon bestämd norm för ersättningen. När fråga uppstår om inrättande av ny lantpostlinje, skall tillika lämnas uppgift på den ersättning, som bör fastställas för postbudet, och infördras därefter anbud om åtagande av brevbäringen å linjen, helst för 3 år eller längre tid. När ledighet uppstår å befintlig linje, anslås beställningen såsom lantpostbud å densamma ledig med angivande av den för linjen fastställda ersättningen. Kan platsen med denna ersättning icke på ett tillfredsställande sätt besättas, skall vederbörande postmästare — vilken det tillkommer att antaga lantpostbud — till poststyrelsen avgiva förslag om lörens höjande med tjänliga upplysningar tillika för bedömande av behovet av linjens uppehållande, däribland uppgift över den genomsnittliga, årliga brevmängden och beloppet av försålda frimärken det sista året. Härvid skall även bifogas uttalande av länsman och kommunalordförande därom, huruvida den föreslagna ersättningen kan anses vara lämplig ersättning för linjen. Därest postbud själv skulle göra framställning om förhöjning av ersättningen, skall, då dylik framställning insändes till poststyrelsen, vid densamma fogas upplysning om de förhållanden, vartill hänsyn bör tagas vid frågans beprövande, samt upplysning om postens storlek och beloppet av försålda frimärken, ävensom liknande uttalanden, som nyss sagts, av postmästaren, länsman och kommunalordföranden.

Av det nu anförda framgår, att på grund av den mångfald olika förhållanden, som måste öva inflytande på lantbrevbärarnas avlöning, man visserligen icke kunnat fastställa enhetliga normer för ersättningens storlek, men att man väl i det enskilda fallet sett sig i stånd att bestämma en ersättning, vilken, avpassad efter de olika lokala förhållandena, bekantgöres samtidigt som platsen förklarats vara till ansökan ledig.

Utskottet anser, att det angivna tillvägagångssättet i Norge för bestämmande av lantpostbuden tillkommande ersättning är värt att uppmärksammas. Enligt utskottets mening är det nämligen föga tilltalande att, på sätt som här sker, utbjuda lantbrevbäring på entreprenad, då därav bliver en följd, att de å lantbrevbäring spekulerande söka underbjuda varandra, varav i vissa fall kan föranledas, att personer åtaga sig lantbrevbäring mot en ersättning, som icke motsvarar värdet av det av dem utförda arbetet, och att staten således erhåller detsamma till underpris. Visserligen är, som generalpoststyrelsen anmärker, sannt, att enligt entreprenadförordningens bestämmelser anbud, enligt vilka den fordrade ersättningen »uppenbarligen» utgör underbetalning, icke ens skola upptagas till behandling, men utskottet håller före, att det tillämpade systemet, även med stor uppmärksamhet från generalpoststyrelsens sida för att förebygga de omnämnda missförhållandena, icke kan anses uti ifrågavarande avseende betryggande.

Utskottet är således av den uppfattningen, att, såvitt möjligt, rättelse härutinnan bör göras. Utskottet delar väl den av generalpoststyrelsen uttalade åsikten, att en så beskaffad avlöningsnorm för lantbrevbärarna, att enligt densamma hänsyn må kunna tagas till alla de skiftande förhållanden, varunder lantbrevbäringen utföres i vårt land, svårligen låter sig genomföras. En särskild omständighet, som utskottet härvid också tagit i betraktande är, att, enligt vad utskottet inhämtat, de särskilda lantbrevbäringslinjerna ofta förändras i avseende å längd, sträckning m. m., varigenom måste bliva en följd, att befattningarna såsom lantbrevbärare ofta för vederbörande äro mera tillfälliga sysslor. Men i det enskilda fallet, då de lokala förhållandena liksom övriga på avlöningen inverkan äro kända, synes det utskottet, att det icke borde vara generalpoststyrelsen omöjligt att själv bestämma avlöningen och icke överlämna detta åt de om platsen konkurrerande sökandena.

Detta gäller i främsta rummet lantbrevbäringen inom förstadssamhällen samt inom andra tätt befolkade platser, där lantbrevbäringen även enligt generalpoststyrelsens utlåtande har en väsentligen helt annan karaktär än lantbrevbäringen på den egentliga landsbygden och oftast utföres varje dag, alla söckendagar eller åtminstone flertalet veckodagar samt ofta utgör lantbrevbärarens huvudsakliga sysselsättning. Att i dessa fall fastställa avlöningens storlek och ange densamma vid platsernas kungörande borde icke kunna medföra några svårigheter.

Men även beträffande övriga lantbrevbäringslinjer torde det icke behöva möta alltför stora svårigheter att bestämma de ersättningar, som lämpligen böra utgå. Bestämmandet av desamma torde lämpligen kunna ske efter därom av den lokala postförvaltningen med hänsyn till linjens längd och besvärlighet i avseende å post- och vägförhållanden m. m., turernas antal och därför åtgående tid samt ortens dyrhet uppgjort förslag.

Först när sökande icke anmält sig till platsen mot en av generalpoststyrelsen fastställd avlöning, kan enligt utskottets förmenande entreprenadsystemet kunna komma till användning.

På grund av vad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa,

att andra kammaren, i anledning av herrar Nilssons i Tånga och Thorssons motion nr 36, måtte för sin del besluta, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida och i vilken utsträckning det för lantbrevbäringsordnande nu använda entreprenadsystemet kan avskaffas, samt vidtaga de åtgärder, som härav kunna föranledas.

Stockholm 30 den april 1915.

På utskottets vägnar:

AXEL VON SNEIDERN.

Reservation

av herr *Larsson* i Kroken, som, under hänvisning till sista punkten i generalpoststyrelsens utlåtande, förklarar sig anse, att utskottet bort avstyrka motionen.

Bilaga.

Utlåtande av generalpoststyrelsen.

Till Konungen.

Genom skrivelse från kungl. civildepartementet den 8 sistlidna februari har generalpoststyrelsen anbefallts att till Eders Kungl. Maj:t inkomma med yttrande över en inom riksdagens andra kammare väckt motion, nr 36, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående avskaffande av entreprenadsystemet vid lantbrevbäringens ordnande.

Med anledning härav får generalpoststyrelsen i underdånighet anföra följande:

Postbefordringen å landsbygden är av två slag: *postföring* eller befordran av slutna poster mellan olika postanstalter samt *lantbrevbäring* eller direkt utdelning av post till jämte mottagande av post från korrespondenter, boende utefter en viss linje.

Postföring i ovan angiven bemärkelse är i vårt land lika gammal som postväsendet självt. Sedan den vissa hemman åliggande postföringsskyldigheten år 1870 upphävs samt den på 1850-talet införda person- och postbefordringen med s. k. diligenser år 1888 indragits, har postföringen å landsbygden, d. v. s. befordringen av slutna poster till lantpoststationerna, alltid överlåtits till besörjande av enskilda entreprenörer, med vilka postverket avslutat kontrakt om bestyret. Postföringen besörjes, allt efter omständigheterna, antingen med häst och åkdon (i vissa fall med automobil) eller med gående bud.

Lantbrevbäringen däremot är av yngre datum. En föregångare till lantbrevbäringen var den s. k. kronobrevbäringen, vilken bestod i en vissa hemman åliggande skyldighet att fortskaffa allmänna kungörelser och tjänstebrev till och från myndigheter. Kronobrevbäringen upphörde år 1873. Såsom ersättning härför samt för ett bättre tillgodoseende av landsbygdens behov av postutväxling beslöt 1877 års riksdag, att lantbrevbäring skulle anordnas i vårt land i likhet med vad redan skett i vissa andra länder. Det nya postbefordringsmedlet, vilket redan från början erhöll i stort sett sin nuvarande gestaltning, har under den gångna tiden kraftigt utvecklats samt på ett verksamt sätt bidragit till underlätande av postförbindelserna å landsbygden.

Lantbrevbärarens huvuduppgift är att betjäna de utefter lantbrevbäringslinjen boende korrespondenterna genom att till dem utdela ankommen post samt för postbehandling mottaga och vidare befordra avgående försändelser. Sträcker sig lantbrevbäringslinjen mellan tvenne eller flera postanstalter, har lantbrevbäraren jämväl att befordra slutna poster mellan dessa och är sålunda i dylika fall även postförare.

I fråga om lantbrevbärarens befogenhet att betjäna allmänheten bestämdes från början, att lantbrevbäraren skulle äga att mottaga och utlämna vanliga brevpostförsändelser, rekommenderade försändelser och oassurerade småpaket, att mottaga postabonnemang å tidningar och utdela postabonnerade tidningar samt att tillhandahålla allmänheten frankotecken. Enligt dessa bestämmelser, vilka i stort sett gällde oförändrade till år 1908, voro sålunda från utdelande och mottagande genom lantbrevbärare uteslutna postanvisningar och assurerade försändelser. Genom nådigt brev den 24 april 1908 har emellertid generalpoststyrelsen bemyndigats att, i den omfattning, styrelsen kunde finna skäligt, meddela lantbrevbärare befogenhet att jämväl mottaga och utlämna assurerade försändelser samt postanvisningar intill visst belopp. De lantbrevbärare, vilka tilldelats dylik utvidgad befogenhet, benämnas lantbrevbärare av första klass; övriga lantbrevbärare sägas vara av andra klass.

Lantbrevbärare är antingen åkande eller gående. Gående lantbrevbärare är icke skyldig mottaga eller utdela paket över 1 kg. eller, om paketet utgöres av tjänsteförsändelse, 1½ kg.; åkande lantbrevbärare mottager och utdelar paket intill 5 kg. Åkande lantbrevbäring anordnas i de fall, då posten är av större omfattning än att den lämpligen kan befordras med gående bud eller då särskilt behov av utväxling av tyngre paket förefinnes.

Rörande sättet för lantbrevbärarens anställande hava alltid gällt samma regler som beträffande antagandet av postförare i allmänhet. Enligt bestämmelse i den för generalpoststyrelsen gällande nådiga instruktion äger styrelsen att om övertagande av postföring och lantbrevbäring träffa avtal, med iakttagande av gällande bestämmelser angående statens upphandlings- och entreprenadväsende. För vederbörande postdirektörer, vilka det i allmänhet åligger att antaga postförare och lantbrevbärare, hava utfärdats enahanda bestämmelser. Till lantbrevbärare antages endast myndig mansperson, som är skrivkunnig och äger god frejd.

I det kontrakt, som upprättas med lantbrevbäraren om lantbrevbäringens besörjande, anges det antal turer, som skall av lantbrevbäraren utgöras i veckan, de orter, som därvid skola besökas, samt huruvida lantbrevbäringen skall utgöras med anlitande av häst och åkdon eller gående.

Ersättningen till lantbrevbärare fastställs i kontraktet till det belopp för tur eller månad, mot vilket vederbörande i avgivet anbud förklarar sig villig fullgöra brevbäringen eller varom eljest överenskommits, samt utbetalas till lantbrevbäraren månadsvis från det överordnade postkontoret.

På framställning av Kungl. Maj:t medgav 1909 års riksdag att till lantbrevbärare, som tjänstgjort minst 30 år, finge, därest han visades vara i behövande omständigheter, utbetalas årligt understöd med lämpligt belopp, dock högst vad som motsvarade hälften av den ersättning, som till honom senast utgått från postverket. Genom nådigt brev den 20 juni 1913 har denna bestämmelse ändrats därhän, att lantbrevbärare må redan efter 25 års tjänstgöring vid avgången erhålla understöd, om han anses vara i behov därutav, och får understödsbeloppet numera bestämmas upptill $\frac{2}{3}$ av den vid avgången åtnjutna ersättningen i stället för, såsom förut, endast till hälften.

I nu föreliggande motion hava motionärerna hemställt om utredning, huruvida icke det nuvarande sättet för antagning av lantbrevbärare borde avskaffas samt ersättas med andra bestämmelser i fråga om såväl avlöningsförhållanden som tjänstgörings- och anställningsvillkor.

Motionärerna göra till en början det påståendet, att icke några som helst bestämmelser angående kvalifikationer för lantbrevbärare skulle finnas. Såsom redan förut nämnts har emellertid i gällande instruktion för lantbrevbärare uttryckligen bestämts, att till lantbrevbärare må antagas endast myndig mansperson, som är skrivkunnig och äger god frejd. Härförutom gäller som allmän regel, att icke annan person antages till lantbrevbärare än den, som kan förete intyg om pålitlighet samt lämplighet för sysslan, utfärdat av ecklesiastik- eller fögderitjänsteman, kommunalstämмоordförande, postmästare eller poststationsföreståndare eller annan person i officiell ställning, som äger kännedom om sökanden. Motionärernas påstående, att vid antagandet av lantbrevbärare icke den minsta hänsyn skulle tagas till lämplighet eller duglighet, är sålunda oriktigt.

Motionärerna hava vidare, såsom enligt deras mening belysande för den nuvarande lösa anställningen, åberopat en i instruktionen för postdirektörerna intagen allmän bestämmelse om rätt för postdirektör, att när billigare beting antages kunna erhållas, eller anledning eljest anses föreligga — även om uppsägning ej skett — försöksvis införskaffa anbud å besörjande av postföring eller lantbrevbäring. Med anledning häraf vill generalpoststyrelsen meddela, att ifrågavarande bestämmelse endast avser att bereda postdirektör möjlighet att, i de fall, då den utgående legan — och gäller det härvid särskilt postföring — är oskäligt hög, vidtaga åtgärder för reglering av ett dylikt förhållande. På förfrågan hava postdirektörerna ock bekräftat, att någon uppsägning av lantbrevbärare i regel aldrig äger rum, så länge denne på ett tillfredsställande sätt fullgör sina åligganden. Endast *undantagsvis* och för det fall att den med lantbrevbäraren kontraherade legan är *oskäligt* hög eller lantbrevbäraren visat sig olämplig för sysslan eller lantbrevbäringen behöfver indragas eller förändras ifrågakommer uppsägning från postverkets sida.

Det positiva i motionärernas framställning går ut därpå, att det nuvarande sättet för lantbrevbärarnes antagande — av motionärerna kallat »entreprenad-systemet» — skulle avskaffas samt att vidare en avlöningsnorm för lantbrevbärare skulle utarbetas.

Med anledning av motionärernas anmärkningar mot det nuvarande sättet för lantbrevbärarnes anställande tillåter sig generalpoststyrelsen i korthet redogöra för, huru för närvarande tillgår vid antagning av lantbrevbärare.

I allmänhet kungöres befattningen ledig dels genom uppläsning i den eller de orters kyrkor, som lantbrevbäringen berör, och dels genom anslag å vederbörande poststation samt annonsering i ortstidningarna. Därvid lämnas noggranna uppgifter rörande lantbrevbäringslinjens sträckning, de orter, som skola av lantbrevbäraren besökas, antalet turer i veckan m. m. Personer i orten, som reflektera å lantbrevbäringen, äga därefter till postanstalten inlämna sina ansökningar eller anbud, med angivande av den ersättning för vilken de vilja åtaga sig lant-

brevbäringen. Därest sökande uppenbarligen saknar insikt och förutsättning att kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra lantbrevbäringen eller den fordrade ersättningen uppenbärligen skulle utgöra underbetalning, skall ju, redan enligt entreprenadförordningens bestämmelser, ett dylikt anbud icke ens upptagas till prövning. Bland övriga sökande antages, enligt vad redan förut sagts, endast den, som enligt intyg av ortsmyndigheterna visas vara lämplig för sysslan. Skulle icke någon av de sökande anses lämplig för befattningen, söker postdirektören under hand eller genom ny kungörelse eller genom hänvändelse till vederbörande ortsmyndigheter anskaffa annan person. Vid antagandet av lantbrevbärare lägger postverket huvudvikten på att erhålla en nykter och pålitlig samt för befattningen fullt lämplig person. Att vid sådant förhållande långt ifrån alltid det lägsta erbjudandet av postverket antages är ju uppenbart.

Att genom annonsering, tillkännagivande i kyrkan och å postanstalten bekantgöra eu ledig lantbrevbärarebefattning är, enligt generalpoststyrelsens förmenande, på landsbygden ett synnerligen lämpligt sätt att bringa kännedom om förhållandet till dem, som möjligen vilja spekulera på befattningen. Enär motionärerna själfva förutsatt, att ett kungörande av befattningen fortfarande skulle äga rum, antager generalpoststyrelsen, att anmärkningen icke så mycket gäller själva formen för kungörandet som fastmera den omständigheten, att postverket icke vid kungörandet angiver någon viss avlöning för lantbrevbäringen — vilken motionärerna förorda — utan i stället så att säga låter sökanden själf bestämma ersättningen.

Härmed är generalpoststyrelsen inne på själva huvudpunkten uti motionärernas förslag, nämligen utarbetandet och fastställandet av en avlöningsnorm för lantbrevbärare. Motionärerna hava i detta avseende åberopat förhållandena *dels* i Danmark — där lantbrevbärarna hava ett slags reglerad avlöning — *dels ock* i Norge. Vad Danmark beträffar kunna emellertid förhållandena i nämnda land i nu förevarande hänseende på intet sätt jämföras med förhållandena i vårt land. I Danmark äger nämligen all lantbrevbäring rum dagligen; landet har en homogen och jämt fördelad befolkning samt likartade terrängförhållanden. Lantbrevbäringen, vilken regelbundet utföres varje dag, kan därför, liksom brev-
bäringen i våra städer, utan svårighet matematiskt bestämmas och värdesättas.

I Norge äro däremot förhållandena i detta avseende mera att likställa med dem i Sverige. Antalet lantbrevbäringsturer i veckan är i Norge liksom i Sverige mycket växlande, likaså linjernas längd och den för turens fullgörande erfordrer lika tid. På grund av de högst olikartade förhållanden, varunder lantbrevbäringen sålunda besörjes, hava därför, enligt vad från norska poststyrelsen nyligen hitmeddelats, några bestämda regler för avlöningen icke kunnat fastställas, utan växlar ersättningen till lantbrevbärare liksom hos oss högst väsentligt. Då motionärerna uppgivit, att särskilda regler för avlöningen till lantbrevbärarna i Norge antagits av stortinget år 1909, torde därför detta icke vara riktigt.

I vårt vidsträckta land med dess olikartade befolknings- och terrängförhållanden måste givetvis lantbrevbäringen — i ännu högre grad än vad fallet är i Norge — ställa sig mycket olika inom olika delar av riket.

Redan i fråga om sättet för utförandet av lantbrevbäringen är, såsom förut

nämnts, densamma hos oss av olika slag. Sålunda hava en del lantbrevbärare, nämligen de utav första klass, större befogenhet att betjäna allmänheten än andra, och med denna ökade befogenhet följer ock ökat ansvar. En del lantbrevbärare fullgöra, jämte själva lantbrevbäringen, postföring mellan två eller flera postanstalter å linjen och äro sålunda samtidigt både postförare och lantbrevbärare. Slutligen besörjes lantbrevbäringen å en del linjer med anlitage av häst och åkdon, vilket i allmänhet torde betinga högre ersättning för utförandet; och av de s. k. gående lantbrevbärarne begagna sig en del av velociped för lantbrevbäringens fullgörande. Av antalet lantbrevbärare våren 1914 — 2,132 — voro

1,894 gående och
238 åkande;
490 av I klass och
1,642 av II klass;
1,872 enbart lantbrevbärare och
260 därjämte postförare.

Framför allt äro emellertid de olika *linjerna* sins emellan av högst olika beskaffenhet, varigenom så gott som all jämförelse dem emellan omöjliggöres. Härvid kommer då först i betraktande det olika *antalet turer* å olika linjer. Enligt förhållandena år 1914 utgjordes lantbrevbäringen å

	10 linjer mindre än 1 gång i veckan
207	» 1 gång i veckan
556	» 2 gånger i veckan
724	» 3 » » »
207	» 4 » » »
12	» 5 » » »
108	» söckendagar
253	» 6 gånger i veckan
31	» dagligen och
24	» mer än 1 gång dagligen.

Såsom synes härav utgöres det övervägande antalet lantbrevbäringslinjer av linjer med högst 3 turer i veckan. För lantbrevbärarna å dessa linjer är — såsom ock torde ligga i sakens natur — lantbrevbäringen i regel allenast en bisyssla, vilken av dem fullgöres vid sidan av deras vanliga sysselsättning. Redan på grund av denna olikhet i avseende å antalet turer, som förefinnes mellan olika linjer, skulle det därför vara ytterst svårt att med någon grad av tillförlitlighet kunna jämföra linjerna sins emellan i och för ersättningens bestämmande.

Emellertid äro lantbrevbäringslinjerna icke endast av olika antal turer; även linjernas *längd* — i medeltal 12 kilometer, fram och åter — är högst skiftande. Enligt förhållandena 1914 hade sålunda

45	lantbrevbäringslinjer en längd fram och åter intill	5	km.
255	»	»	» mellan 5—10 »
361	»	»	» » 10—15 »
507	»	»	» » 15—20 »
257	»	»	» » 20—25 »
252	»	»	» » 25—30 »
111	»	»	» » 30—35 »
129	»	»	» » 35—40 »
53	»	»	» » 40—45 »
49	»	»	» » 45—50 »
46	»	»	» » 50—60 »
30	»	»	» » 60—70 »
15	»	»	» » 70—80 »
10	»	»	» » 80—90 »
4	»	»	» » 90—100 »
8	»	»	» över 100 »

Härmed sammanhänges på det närmaste frågan om den *tid*, som erfordras för brevbringens fullgörande. Enligt de tidtabeller, som gällde år 1914, utgjorde denna tid för

120	linjer intill	3	timmar
232	» mellan	3—4	»
304	» »	4—5	»
318	» »	5—6	»
281	» »	6—7	»
224	» »	7—8	»
171	» »	8—9	»
112	» »	9—10	»
245	» »	10—15	»
125	» »	över 15	»

Av de tvenne sista tabellerna framgår, att brevbringningen å omkring en tredjedel av hela antalet lantbrevbäringslinjer tager så kort tid i anspråk att den samma icke gärna kan vara annat än en bisyssla för vederbörande. Dessa brevbringningslinjer kunna likväl icke likställas med sådana linjer, varå brevbringningen utgöres endast ett par gånger i veckan och vilka av sådan anledning äro att anse såsom bisysslor. Lantbrevbringning med endast ett par turer i veckan — i allmänhet längre linjer — förekommer huvudsakligast å den egentliga landsbygden och utföres vanligen av hemmansägare, småbrukare och dylika, vilka härigenom förskaffa sig en biförtjänst. De kortaste linjerna däremot påträffas företrädesvis i närheten av städer och industrisamhällen, och brevbringningen å dessa linjer utföres merendels av hantverkare och dylika vid sidan av deras vanliga yrke. Man finner härutav, att icke ens sådana linjer, vilka utgöra bisysslor för vederbörande, äro av beskaffenhet att kunna jämföras med varandra.

Mellan linjernas längd och antalet turer förefinnes icke någon bestämd rela-

tion: en lång linje liksom ock en kort sådan kan besörjas antingen flera eller färre gånger i veckan.

Även postmängden är givetvis växlande på olika linjer, varvid är att märka, att postmängden ofta är större på en kortare linje än på en längre. För övrigt råder i detta avseende även därutinnan skillnad — till och med mellan i övrigt likartade linjer — att under det lantbrevbäraren å en viss linje redan i början av brevbäringsturen avlämnar större delen av posten, brevbäraren å en annan linje kan hava att transportera större delen av posten ända fram till slutpunkten. Inom mera tätt befolkade trakter har lantbrevbäraren vidare att avlämna och avhämta post å vida fler ställen än vad fallet är inom glesare befolkade trakter, där i stället vägen vanligtvis är längre.

Förutom nu anförda olikheter beträffande lantbrevbäringens och de särskilda linjernas inbördes olika beskaffenhet spela givetvis i vårt vidsträckta land befolknings- och terrängförhållandena en ganska stor roll i nu förevarande hänseende. Sålunda har redan förut antytts, hurusom lantbrevbäringen inom mera tätt befolkade områden, industrisamhällen och liknande, har en väsentligen helt annan karaktär än lantbrevbäringen på den egentliga landsbygden. Under det att vidare vissa delar av vårt land, så exempelvis Skåne, i likhet med Danmark, äro försedda med goda vägar och en jämväl i övrigt lätt framkomlig terräng året om, äro förhållandena i detta avseende i norra Sverige synnerligen ogynnsamma, särskilt under vintern på grund av snöhinder samt under vår och höst, då älvarna — vartill lantbrevbärarna ofta äro hänvisade — till följd av isbildning och islossning knappast äro farbara med vare sig åkdon eller båt.

Givetvis kan ersättningen för fullgörande av lantbrevbäring icke heller undgå att i mer eller mindre grad influeas af gällande arbetspriser i allmänhet. Dessa ställa sig som bekant väsentligen olika inom olika delar av riket, högst uti städerna, industricentra och dylikt samt trakterna närmast däromkring och lägst å den egentliga landsbygden. På grund härav måste helt naturligt ersättningen för fullgörandet av lantbrevbäring exempelvis i trakten af Stockholm eller eljest i trakter, där arbetspriserna äro uppdrivna, ställa sig avsevärt högre än ersättningen för lantbrevbäring å den egentliga landsbygden. Under nuvarande förhållanden reglerar denna fråga sig själv på det sätt, att vederbörande sökande givetvis bestämmer beloppet af den lega, mot vilken han vill åtaga sig lantbrevbäringen, med hänsyn till den ersättning, han kunnat betinga sig för annat arbete i orten. Att så sker framgår även därav, att medellegan för lantbrevbäring i Stockholms län för närvarande är avsevärt högre än medellegan inom övriga delar af riket. Vid fastställande af en allmän avlöningsnorm för lantbrevbärare — därest nu detta över huvud taget låte sig göra — torde det emellertid näppeligen vara möjligt att i någon nämnvärd mån taga hänsyn till dessa fluktuationer uti arbetspriserna å olika orter.

Slutligen torde icke böra förbises, att även bostadsförhållandena samt rent personliga synpunkter ofta spela en avgörande roll vid övertagandet af en lantbrevbäring. Sålunda är det tydligt, att en person, boende vid själva utgångspunkten för linjen, kan åtaga sig lantbrevbäringen för mindre ersättning än den, som bor mera avlägset. Af två spekulanter kan vidare den ene ha ett

sådant yrke eller eljest sina arbetsförhållanden så ordnade, att han med betydligt mindre uppoffring och alltså mot lägre ersättning än den andre kan övertaga bestyret såsom lantbrevbärare. Slutligen äro vissa lantbrevbärare i tillfälle att under brevbäringsturen medföra resande och gods, därigenom förskaffande sig en direkt biförtjänst av lantbrevbäringen.

Av det nu anförda torde med tydlighet framgå, att förhållandena i vårt land icke äro av den beskaffenhet att en reglering av legoersättningen till lantbrevbärarne vore möjlig att genomföra. Lantbrevbäringens inbördes olika beskaffenhet, det olika antalet turer och linjernas olika längd samt de skiftande förhållanden i övrigt, varunder lantbrevbäringen fullgöres, torde lägga ett bestämt hinder i vägen härför. Enligt generalpoststyrelsens uppfattning kan en dylik reglering icke heller anses erforderlig. Här anställda jämförelser hava nämligen givit vid handen, att medellegan för lantbrevbäringen i vårt land — år 1913 utgörande 1 krona 12 öre per mil för åkande och 1 krona 1 öre per mil för gående lantbrevbärare — överstiger såväl medellegan i Norge, 90 öre per mil, som ock de för lantbrevbäringen i Danmark fastställda grundbeloppen och erfarenheten har även visat, att legorna alltfört befinna sig i ständigt stigande.

Att vid antagandet av lantbrevbärare postverket icke tillgodogör sig anbud, som kunna anses innefatta underbetalning, har redan förut betonats och torde för övrigt även framgå av den höga medellegan samt legornas alltjämt skeende stegring. I detta sammanhang vill generalpoststyrelsen jämväl meddela, att styrelsen vid åtskilliga tillfällen, då den utgående legan syntes väl låg, medgivit legoförhöjning utan kontraktssuppsägning åt lantbrevbärare, som någon längre tid med gott vitsord tjänstgjort såsom sådana.

Med hänsyn till de skiftande förhållanden, varunder lantbrevbäringen i vårt land utföres, torde ock det nuvarande sättet för bestämmandet av legoersättningen — nämligen att låta densamma bestämmas av den, som vill åtaga sig sysslan — bäst vara ägnat att träffa ett, såvitt möjligt, riktigt resultat. Genom att folket i orten sättes i tillfälle att just i det förevarande fallet medelst anbud giva sin uppfattning rörande ersättningen tillkänna, torde nämligen vinnas de tillförlitligaste bedömningsgrunderna för ersättningens bestämmande.

Stockholm den 13 april 1915.

Underdånigst

JULIUS JUHLIN.

Herman Askberg. Jacques Pramberg. Carl Hasselrot. Joh. Enger.
föredragande.

l. s.

Gunnar Landbom.